

BRIXEN, ITALIJA — MEĐUNARODNI SIMPOZIJ »KIRCHENMUSIK AUF DEM BALKAN«, 15.-17. 10. 2004.

U Brixenu je u organizaciji Inicijative »Musik und Kirche« održan međunarodni znanstveni simpozij na temu »Crkvena glazba na Balkanu«. Inicijativa »Musik und Kirche« u Brixenu djeluje od 1988. godine s glavnim ciljem promidžbe raznih aspekata crkvene glazbe, od povijesnih pregleda, do osvrta na problematiku crkvene glazbe pojedinih europskih regija.

Ovogodišnji je simpozij imao za cilj predstavljanje pregleda razvoja crkvenih glazbi Slovenije, Hrvatske, Srbije, Bugarske i Grčke, a sve u kontekstu osvijetljavanja znanja i crkvenoj glazbi Italiji istočnih susjeda.

Simpozij je svečanim predavanjem otvorio Philipp Harnoncourt iz Graza. Tema je njegova izlaganja bila »Pjevanje i glazba u ekumeni crkve«. Bio je to svojevrsni uvod liturgijsko-povijesnog predznaka o temama koje su slijedile. Židovi i kršćani moraju svoja iskustva »spasenja i nespasenja pjevati, jer, konačno, sve kršćanske zajednice su još od apostolskih vremena zapravo zajednice koje pjevaju«.

Činjenica da *pjevaju* i to što pjevaju povezuje različite lokalne crkve predstavljajući tako »znakove njihovog fundamentalnog jedinstva u vjeri.« Harnoncourtov je referat imao tri glavna dijela s tematskim naslovima: Pjev i glazba i njihovo mjesto u životu; Ekumena: jedinstvo u različitosti; te Uvid i pregled u načine pojedinih liturgijskih pjevanja Židova i kršćana, s posebnim osvrtom na jednoglasni koral, tj. »cantus« kao retorički način interpretacije liturgijskih tekstova.

Prvi je dan simpozija završio koncertom u katedrali Brixen koji je priredio Studijski zbor Instituta za muzikologiju u Beogradu s dirigentom Dimitrijem Stefanovićem. Izvedeni su napjevi liturgije sv. Ivana Chrysostomosa, preko jednoglasnih neumatskih napjeva pa do crkvenih skladbi suvremenih srpskih i bugarskih skladatelja.

Drugi je dan simpozija predstavio crkvene glazbe Grčke, Srbije, Bugarske, Hrvatske i Slovenije.

U prvom bloku referata, posvećenih istočnim obredima i glazbi, najprije je predstavljen rad Eustathiosa Makrisa. Makris je profesionalni crkveni pjevač (grč. »psaltes«). Njegovo je predavanje o bizantskoj i novogrčkoj glazbi predstavilo uvid u pojam »bizantski koral« na grčkom govornom području. Taj je fenomen preživio put od bizantskog vremena, preko turske vladavine (1453.-1821.) do suvremenog pjevanja grčke ortodoksne crkve, a sve u uvjetima usmene predaje. U svojem referatu Makris istaknuo važnu novu spoznaju u pogledu razvoja grčkog crkvenog pjevanja koje je doživjelo brojne promjene vidljive u razvoju i promjenama temeljnih melodijskih uzoraka, poglavito promjene na polju *modalnosti*. U pogledu na »novogrčku crkvenu glazbu« Makris je istaknuo da je njezina faza definitivnog formiranja bila već u drugoj polovini 18. stoljeća.

»Srpska crkvena glazba, od usmene tradicije, preko neumatskih zapisa do starih i novih crkvenih skladbi« bila je tema referata Dimitrija Stefanovića. U svojem izlaganju prikazao razvoj crkvenog pjevanja srpske pravoslavne crkve od vremena

njezine neovisnosti od Rima — 1219. godine. Stefanović je istaknuo povijesno značenje prvih rukopisnih kodeksa s notacijom iz 15. stoljeća kao i najnovija nadahnuća »starim koralnim napjevima« u okviru suvremenih srpskih crkvenih skladbi (Kornelija Stankovića, Mokranjca, Tajčevića i dr.). Predavanje je bilo popraćeno glazbenim primjerima.

Kraj je prvog dijela bio u znaku referata dr. Elene Tončeve (koji je u njezinoj odsutnosti pročitao D. Stefanović), dugogodišnje voditeljice Instituta za znanost o umjetnosti u Sofiji. Njezin je referat bio naslovljen »Od psalmodijske stilistike do višeglasnih liturgijskih radova bugarskih skladatelja«. Posebnu je pozornost obratila razvoju bugarskog crkvenog pjevanja na razmeđu usmene predaje i zapisa. Paradigmatičan primjer je bio predstavljen kodeksima samostana Zograph na otoku Athosu u kojima se naziru tragovi »bugarskih melodija« povezanih s ranobizantijskom strofnom psalmodijom. Ova je stilska posebnost navlastito prisutna u bugarskom pjevanju (»Bugarski napel«) i odražava se kroz prizmu bogatog crkvenog repertoara koji danas nalazimo u crkvenim pjesmaricama iz Ukrajine i Bjelorusije (od 17. do 18. stoljeća). Posebnost je bugarske crkvene glazbe u tome što je sve do 19. stoljeća zadržala tradicionalnu monodiju kao svojevrsnu formu »teologije u tonovima«.

Drugi je dio simpozija bio u znaku crkvenih glazbi Hrvatske i Slovenije, glazbi koje su svojim povijesno repertoarnim pripadnostima od srednjovjekovnih korijena bile pod utjecajima liturgijskog glazbenog transfera repertoara sjevernih i zapadnih susjeda: Ugarske, Italije i njemačkog govornog područja.

Referat o hrvatskoj crkvenoj glazbi naslovljen »Crkvena glazba Hrvatske. Od srednjovjekovnih napjeva do 20. stoljeća — Oris« predstavila je Hana Breko-Kustura.

Počevši s prikazom troslojnosti crkvenih jurisdikcija (Rim, Akvileja, Carigrad), koje su utrle put razvoju crkvene glazbe hrvatskih regija u srednjem vijeku, preko prikaza najvažnijih napjeva beneventanskoga korala Dalmacije, zagrebačke biskupije, te glagoljaške pjevane tradicije hrvatskog obalnog područja i njezina zaleđa, do konačnih prikaza najeminentnijih primjera crkvene glazbe od 16. do 20. stoljeća ovaj je referat imao primarni cilj ukazati na »repertoarne sličnosti, razlike i posebnosti« hrvatske crkvene glazbe u odnosu na susjedne europske regije. Kroz aspekt »transfera i adaptacije modela crkvene glazbe« koji su se promjenama crkvenopolitičkih prilika izmjenjivale na tlu hrvatskih regija tijekom deset stoljeća njezine povijesti, ovaj je referat pokazao mjesto hrvatske crkvene glazbe u kontekstu srednjoeuropskih i mediteranskih skladateljskih ideja.

Posljednji je referat simpozija bio u znaku »Crkvene glazbe u Sloveniji od kristijanizacije do danas« koji je predstavio Ivan Florjanc iz Ljubljane. U iznimnom kulturnopovijesnom prikazu crkvene povijesti Slovenije od vremena prvih misionara u Karantaniji do stoljećâ u kojima je više od 1200 godina Slovenija izgubila vlastitu samostalnost, posebna je pažnja bila posvećena slovenskoj crkvenoj glazbi. Ona je prema Florjančevu tumačenju tijekom svih stoljeća razvoja »bila čvrsta okosnica slovenske kulture«. Florjanc je istaknuo da je glavna karakteristika slovenske crkvene glazbe tijekom povijesti svojevrsno koketiranje »između

patriotizma i kozmopolitizma.« Glazbenu ilustraciju Florjančeva prikaza predstavio je koncert Komornog zbora Slovenskoga radija i televizije pod ravnanjem Stojana Kureta, održan 16. listopada u katedrali u Brixenu. Na programu je bio repertoar slovenske crkvene glazbe: Jacobusa Gallusa do skladbi suvremenih slovenskih crkvenih glazbenika.

Kraj simpozija označilo je svečano misno slavlje koje je predvodio Philipp Harnoncourt uz sudjelovanje obaju gore spomenutih zborova, koji su simboličnim izmjenama crkvenih napjeva istočnog i zapadnog obreda pokazali nit vodilju organizatora skupa: »Slaviti Boga u pomirenoj različitosti« (Harnoncourt).

Hana BREKO KUSTURA
Zagreb

ZAGREB — 5. SEMINAR PROJEKTA SUSTAV ZNANSTVENIH INFORMACIJA — PRETRAŽIVANJE ZNANSTVENIH INFORMACIJA. ŠTO JE U ŠEŠIRU?, 5.-6. 11. 2004.

Godišnji skup knjižničara visokoškolskih i specijalnih knjižnica koje djeluju u sustavu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa tradicionalno je održan u prostorima zagrebačkog Fakulteta elektrotehnike i računarstva, a u organizaciji Savjeta Sustava znanstvenih informacija (SZI). Ovogodišnje okupljanje bilo je posvećeno pitanjima pretraživanja znanstvenih informacija.

Dvodnevni seminar pohodilo je više od tri stotine sudionika i preko dvadeset predavača. Održano je jedanaest pozvanih predavanja i osam radionica. Spomenut ćemo redom pozvana predavanja: Greg Notess (SAD, Montana State University-Bozeman) održao je predavanje pod naslovom *Web Searching for Scientific and Technical Information*; David Bawden (London, City University) izlagao je na temu *Subject Gateways*, tj. o pristupu pretraživanju putem tematskih portala; Miroslav Tuđman (Zagreb, Filozofski fakultet) odabrao je temu *Informacijski ratovi u informacijskom prostoru*; Tibor Toth (Zagreb, Pliva, Istraživanje i razvoj) govorio je o temi *Pretraživanje znanstvenih informacija: znaju li krajnji korisnici upecati svoju ribu?*; Iva Melinšćak-Zlodi (Zagreb, Institut »Ruđer Bošković«) dotakla se uvijek aktualnog pitanja metapodataka te ga izložila pod naslovom *Metapodaci: kako pobjeći od Googlea i kako mu se približiti?*; Vedrana Juričić (Zagreb, Odsjek za povijest hrvatske glazbe HAZU) obradila je složene i raznovrsne pristupe *Pretraživanju informacija iz područja glazbe* na primjerima tekstovnog glazbenog dokumenta, notnog i zvučnog; Predrag Pale (Zagreb, Fakultet elektrotehnike i računarstva) održao je na osebujan i nekonvencionalan način izlaganje o mrežnim resursima i problemima određivanja relevantnosti mrežnog izvora. Drugog dana održano je pet predavanja: Miroslav Milinović (Zagreb, SRCE) govorio je o temi *Web i pretraživanje: trebamo li se zabrinuti?*; Koraljka Golub, (Švedska, Lund University) predstavila je švedska iskustva u